

Betänkandet (SOU 2024:95)
”Modernt dataskydd vid CSN”
(U2025/00326)

Inledning

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och får lämna följande synpunkter. TU begränsar sitt yttrande till de delar som rör frågor om offentlighet och sekretess.

Sekretess till skydd för enskildas intressen i CSN:s stödverksamhet

I betänkandet föreslås att bestämmelsen i 28 kap 9 §, offentlighets- och sekretesslagen, OSL, ska ändras på så sätt att sekretessen ska gälla generellt ”i stödverksamhet”. Enligt den nuvarande lydelsen gäller sekretessen hos CSN mera preciserat i ärenden om ”studiestöd” och om ”körkortslån samt lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar”.

Den föreslagna ändringen motiveras med att CSN: stödverksamhet inte bara består av ärendehantering även om det samtidigt konstateras att ”givetvis huvuddelen av verksamheten gör det”.

Inskränkningar i handlingsoffentligheten enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF) får endast göras för vissa bestämda ändamål och ska ”anges noga” i särskild lag, d v s som regel i OSL.

Så är fallet med den nuvarande lydelsen av 28 kap 9 §. Att därifrån gå till att svepande utvidga bestämmelsens räckvidd till ”stödverksamhet” uppfyller enligt TU:s mening inte kravet på noggrannhet.

TU avstyrker därför förslaget.

Sekretess till skydd för enskildas intressen vid dataanalyser och urval

I betänkandet föreslås vidare en ny bestämmelse (28 kap. 9 a §) om sekretess vid dataanalyser och urval i CSN:s verksamhet. Sekretessen föreslås vara absolut, d v s utan skaderekvisit.

Som konstateras i betänkandet ska, helt riktigt, en stor del av uppgifterna i CSN:s verksamhet vara offentliga till följd av det starka insynsintresse som finns. Utredningen menar dock att man vid dataanalyser och urval ”kan” få en mer omfattande bild av enskildas förhållanden. Enligt TU:s mening motiverar det inte ett så långtgående steg som att, dessutom oavsett syftet med dataanalyserna och urvalen, införa en särskild bestämmelse med absolut sekretess. Den befintliga bestämmelsen för CSN:s stödverksamhet i 28 kap 9 § är tillräcklig för att uppfylla skyddsbehovet.

TU avstyrker därför den föreslagna bestämmelsen.

Tystnadsplikt och meddelarfrihet

I fråga om den tilltänkta bestämmelsen i 28 kap 9 a § föreslås även att den tystnadsplikt som följer av denna ska ha företräde framför meddelarfriheten, d v s meddelarfrihet ska inte gälla.

Som uttalades i de förarbetsuttalanden som gjordes till sekretesslagen i proposition 1979/80:2 – och som utredningen refererar till – så ska stor återhållsamhet iaktas vid prövningen om undantag från meddelarfriheten ska göras i ett särskilt fall.

Som ovan angetts avstyrker TU den föreslagna sekretessbestämmelsen i 28 kap. 9 a§, som alltför långtgående. Av samma skäl avstyrker TU förslaget om att begränsa meddelarfriheten.

Sekretess till skydd för vissa allmänna intressen vid dataanalyser och urval

I betänkandet föreslås även en ändring av bestämmelsen i 17 kap 1 a §. Enligt den gäller i dag sekretess för uppgift om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till dataanalyser och urval i syfte att förbygga,

förhindra och upptäcka felaktiga uppgifter i folkbokföringsverksamheten. Bestämmelsen föreslås nu utvidgad till att även gälla CSN.

I utredningen görs gällande att det föreligger ett behov av sekretess på grund av "en risk för att uppgifterna utnyttjas av enskilda bl.a. i syfte att systematiskt möjliggöra fel i verksamheten".

Några konkreta exempel på att detta i dag skulle vara eller ha varit ett problem redovisas inte i utredningen utan den föreslagna utvidgningen synes enbart bygga på antaganden.

Bestämmelsen har utformats med ett rakt skaderekvisit, d v s med en presumtion för offentlighet. I utredningen diskuteras, som ett alternativ, även ett s k rakt kvalificerat skaderekvisitskaderekvisit, d v s att sekretessen dessutom kvalificeras med uttryck som att risk för "avsevärd skada" eller "avsevärt men" ska föreligga. Utredningen finner dock att detta inte är lämpligt.

Enligt TU:s mening kan emellertid ett sådant skaderekvisit motiveras just med det starka insynsintresse som finns rörande CSN:s dataanalyser och urval. Om utredningens förslag till ändring av bestämmelsen i 17 kap 1 a § alls ska genomföras, förordar TU därför att den utformas med ett rakt kvalificerat skaderekvisit.

Stockholm den 3 juni 2025

TU

Johan Taubert
VD

Per Hultengård
Jurist